

Współczynniki techniczne warunkujące odpowiednią wentylację obiektów w zależności od pory roku są następujące:

- wentylacja: w okresie zimy 0,5-0,6 m³/kg masy ciała/h, w okresie lata 2,5-4,0 m³/kg masy ciała/h;
- wymiana powietrza: zimą 0,8 m³/h, latem do 6 m³/h;
- tempo przepływu powietrza: zimą 0,1 m/s, latem 0,4 m/s;
- minimalna odległość zwierząt od wylotu powietrza to 1,5 m, wskazana od 1,8 do 3,0 m [10].

Zbyt wysoka ilość szkodliwych gazów w powietrzu, niedostosowanie wentylacji do właściwych współczynników technicznych, przeciągi oraz nakierowanie strumienia zimnego powietrza w stronę zwierząt, niekorzystnie wpływa na oddech młodych.

Literatura: 1. Alvarino J.M.R., 2000 – World Rabbits Sci. 8, Suppl. 1, 13-26. 2. Barabasz B., Bieniek J., 2003 – Króliki. Towarowa produkcja mięsna. PWRiL, Warszawa. 3. Bielański P., 2005 – Chów królików – alternatywa dla małych gospodarstw. Broszura upowszechnieniowa, IZ Kraków-Balice. 4. Bielański P., Kowalska D., 2007 – Króliki. Oficyna Wyd. HOŻA, Warszawa. 5. Bielański P., Niedźwiadek S., Zajac J., 2002 – Nowoczesny chów królików. Fundacja Rozwój SGGW, Warszawa.

6. Burblis J., 2013 – Twój Doradca Rolniczy Rynek 3, 39-41. 7. Chelmińska A., Kowalska D., 2011 – Rocz. Nauk. Zoot. 38, 1, 87-96. 8. Cholewa R., Nowak K.W., Świtoński M., 2003 – Amatorski chów królików. Wyd. AR w Poznaniu. 9. Frindt A., 1998 – Podstawy chowu królików. Oficyna Wyd. HOŻA, Warszawa. 10. Gacek L.A., 2008 – <http://artelis.pl/artykuly/7543/Swiatlo-w-hodowli-krolikow> (22.01.2014). 11. Kłosowski R., 2007 – Króliki. Alternatywne kierunki produkcji rolniczej. Kujawsko-Pomorski ODR w Minikowie. 12. Kowalska D., 2006 – Wiad. Zoot., R. XXIV, 2, 55-62. 13. Kowalska D., Bielański P., Mikosz P.M., 2010 – Mięso królicze w diecie człowieka. Broszura upowszechnieniowa, IZ Kraków-Balice. 14. Krzywonos M., Gacek L.A., 2010 – Uczelnia dla gospodarki – gospodarka dla uczelni 2, 129-132. 15. Niedźwiadek S., 1984 – Zasady hodowli królików. PWRiL, Warszawa. 16. Parigi-Bini R., 1988 – Recent developments and future goals in research on nutrition of intensively reared rabbits. Proc. 4th World Rabbit Congress Budapest, 3, 1-29. 17. Przysiecki P., Nowicki S., Filistowicz A., Nawrocki Z., Filistowicz A., 2011 – Wyniki rozrodu samic rasy termondzkiej w zależności od poziomu ustawienia klatek i natężenia światła. Mat. konf. LXXVI Zjazd PTZ w Poznaniu, Sekcja Chowu i Hodowli Zwierząt Futerkowców. 18. Wyczyling P., Gugolek A., Kowalska D., Kaliniewicz J., Strychalski J., Zwoliński C., 2013 – Rocz. Nauk. Zoot. 40, 1, 295-305.

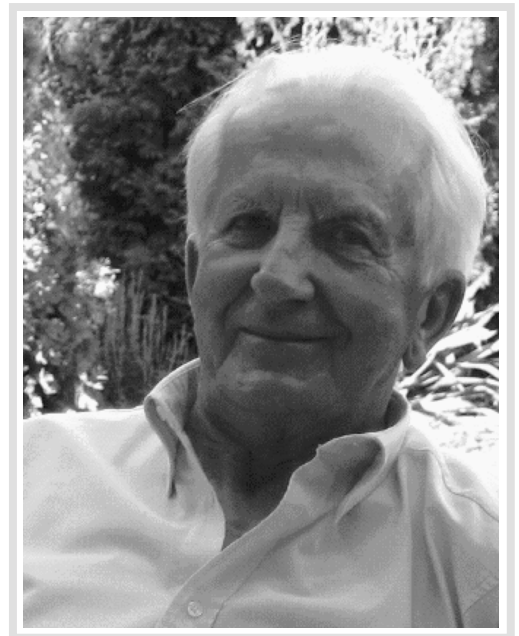
Zapraszamy na Seminarium Polskiego Towarzystwa
Zootechnicznego
oraz Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych
pt. „DIMER LIZOZYMU – 25 lat badań”

poświęcone pamięci Profesora dr. hab. Czesława Janickiego –

Wicepremiera i Ministra Rolnictwa w rządzie Tadeusza Mazowieckiego,
które odbędzie się 25. listopada 2015 r. w sali wykładowej Biocentrum Uniwersytetu
Przyrodniczego w Poznaniu, ul. Dojazd 11.

Prosimy o wykonywanie rejestracji za pośrednictwem strony internetowej:
www.forumzoowet.pl. Dla zarejestrowanych osób udział jest bezpłatny. Liczba
miejsc jest ograniczona rozmiarami sali – 400 osób. W czasie Seminarium będą
trwały prezentacje firm związanych z hodowlą i leczeniem zwierząt.

Przewodniczący Kom. Organizacyjnego
prof. dr hab. Zbigniew Sobek
Przewodniczący Poznańskiego Koła PTZ

prof. dr hab. Czesław Janicki

Odszedł Profesor Bronisław Rak (1933-2015)

W dniu 12 czerwca 2015 roku odszedł od nas na zawsze prof. dr hab. inż. Bronisław Rak – Człowiek wspaniały i życzliwy, skromny, o wielkiej kulturze osobistej; wierny strażnik i propagator tradycji akademickich. Był oddanym przyjacielem i wychowawcą młodzieży akademickiej i młodej kadry naukowej. Podczas uroczystości pogrzebowych na cmentarzu parafialnym przy ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Bydgoszczy tłumnie zgromadzeni żałobnicy pożegnali Człowieka szlachetnego, o niezłomnym charakterze, który nigdy i dla nikogo nie złamał swoich życiowych zasad moralnych. Nawet w najtrudniejszych czasach, kiedy wymagało to dużej odwagi, potrafił opierać się wszelkim naciskom w sprawach, które nie były zgodne z Jego zasadami.

Bronisław Rak urodził się 23 września 1933 roku w Gorajcu na Zamojszczyźnie, ale znaczącą część młodości i dorosłego życia spędził w Olsztynie. Potem – od roku 1973 aż do końca, związał się z Bydgoszczą. W Olsztynie uzyskał maturę w Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza. Zakorzenie mocno rodzinne tradycje patriotyczne i wyrosłe na ich bazie poglądy polityczne nie ułatwiały Mu życia w trudnym okresie powojennym. Nie bez przeszkód także, ale z pomocą odważnych i mądrych ludzi mógł podjąć studia w ówczesnej Wyższej Szkole Rolniczej (WSR) w Olsztynie. Ukończył je na Wydziale Zootechnicznym w roku 1959. Jeszcze podczas studiów czynnie uczestniczył w działaniach na rzecz poparcia Powstania Węgierskiego 1956 roku. Był członkiem delegacji studentów w spotkaniu z władzami partyjnymi Olsztyna w obronie utrzymania nazwy placu „Powstańców Węgierskich” przemianowanego z placu „Armii Czerwonej”. Obecnie plac ten nosi nazwę wspólnego bohatera Węgiei i Polski, tj. „Generała Józefa Bema”. Za swoją postawę i działalność został uhonorowany przez Rząd Republiki Węgierskiej (już po ostatnich zmianach ustrojowych) Medalem za Walkę o Wolność i Człowieczeństwo, przyznany z okazji 50. rocznicy Rewolucji Węgierskiej. W olsztyńskiej Uczelni uzyskał kolejne stopnie naukowe – doktora i doktora habilitowanego. W latach

1958-1973 był zatrudniony jako nauczyciel akademicki w WSR w Olsztynie (obecnie Uniwersytet Warmińsko-Mazurski), a w latach 1973-2003 (do przejścia na emeryturę) w Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy (obecnie Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy). W roku 1987 jako pracownik bydgoskiej Uczelni otrzymał tytuł naukowy profesora.

Profesor Bronisław Rak był bardzo znaczącą postacią w gronie ludzi nauki i praktycznej hodowli. Był wybitnym dydaktykiem (3-krotnie współtworzył podręcznik akademicki dla studentów) o znaczących osiągnięciach także w dziedzinie kształcenia kadr oraz działalności organizacyjnej. Jego prawdziwą pasją była praca z młodzieżą, dbałość o jej patriotyczne wychowanie i pielęgnacja tradycji akademickich. Zwracał szczególną uwagę na upowszechnianie wiedzy z zakresu historii polskiej i światowej zootechniki. W opinii studentów uchodził bezsprzecznie za jednego z najlepszych wykładowców. Starannie przygotowane wykłady, szacunek dla każdego pojedynczego słuchacza, eksponowany wątek historyczny podejmowanych zagadnień oraz dbałość o humanistyczne treści, spotykały się z wysoką ich oceną i zapewniały na zajęciach frekwencję znacznie przekraczającą przeciętną. Potwierdzeniem tej oceny są wyniki przeprowadzonego w swoim czasie sondażu wśród absolwentów Wydziału, gdzie najlepszym dydaktykiem wybrano właśnie Profesora Raka. Był przy tym wymagającym nauczycielem. Nie tolerował leni i krętaczy. Dla innych miał serce szeroko otwarte. Profesor Rak przykładał wiele uwagi nie tylko do wyników w nauce studentów czy postępów w pracy naukowej współpracowników. Interesował się także ich życiem osobistym, szczególnie losem ludzi pokrzywdzonych, będących w trudnej sytuacji życiowej. Oni mogli zawsze liczyć na Jego pomoc. Mamy we wdzięcznej pamięci często powtarzane przez Profesora słowa: „podanie ręki w odpowiednim momencie, nawet w najdrobniejszej sprawie, może odmienić życie człowieka”. Do historii bydgoskiej ATR-UTP przejdzie zdarzenie, w którym sparaliżowany po wypadku student mógł za sprawą Profesora Raka zostać magistrzem, zdając kolejne egzaminy na łóżku szpitalnym, w oddalonym o setki kilometrów ośrodku leczenia. Ale w większości były to codzienne problemy studentów i pracowników, w które angażował się Pan Profesor, stawiając często jako poręczenie cały swój autorytet.

Ważnym osiągnięciem dydaktycznym Profesora Raka jest wkład w modyfikację systemu praktycznego kształcenia studentów na Wydziale Zootechnicznym ATR. Jako pierwszy w powo-

jennej Polsce organizował praktyki semestralne i dyplomowe w przodujących gospodarstwach indywidualnych. W latach siedemdziesiątych nie mogło to być dobrze widziane w kręgach ówczesnych władz politycznych. Mimo wyraźnie nieprzyjaznych pomruków służb strzegących jedynie słusznego w Polsce ustroju, swój zamysł kontynuował nieprzerwanie. Po pewnym czasie ta forma kształcenia okrzepła i zyskała uznanie także w innych ośrodkach akademickich.

Oddzielnym rozdziałem w życiu Pana Profesora Raka były kontakty ze środowiskiem praktyki rolniczej. Był niestrudżonym propagatorem wiedzy w gronie hodowców i producentów trzody chlewnej. Zyskał ich pełne zaufanie i powszechne uznanie, a w wielu przypadkach przyjaźń do końca życia.

Profesor Bronisław Rak pozostawił po sobie także bogatą spuściznę naukową, zawartą w ponad 250 publikacjach. Do najbardziej spektakularnych można zaliczyć te badania, które znalazły praktyczne zastosowanie. Jako pierwszy w kraju przeprowadził kompleksowe badania dotyczące uproszczonego żywienia świń, które do dziś znajdują zastosowanie w praktyce (m.in. w SKURTCh). Wspólnie ze swoim mistrzem – prof. Wiesławem Krautförstem, zapoczątkował badania nad wykorzystaniem świń rasy pietrain w Polsce, co do dnia dzisiejszego przynosi wymierne korzyści gospodarce dla kraju. Zdobyta z tego zakresu wiedza okazała się niezwykle przydatna przy tworzeniu, z udziałem Pana Profesora, pierwszego w Polsce programu hodowlano-produkcyjnego TORHYB (toruński hybryd). Prowadzone badania w zakresie rzeźnego wykorzystania knurków okazały się ekonomicznie uzasadnione, a swoją aktualność zachowały do dziś m.in. ze względu na zapewnienie dobrostanu zwierząt (eliminacja kastracji).

Profesor Bronisław Rak współorganizował Wydział Zootechniczny ATR i pełnił w nim ważne funkcje. Stworzył od podstaw Katedrę Hodowli Trzody Chlewnej, którą kierował do końca 2002 roku. Przez dwie kadencje był Prodziekanem ds. Nauczania i Wychowania, a przez jedną ds. Nauki. Spośród organizacji lokalnych należy dostrzec aktywny udział w pracach Zarządu Fundacji KUL im. Anieli hr. Potulickiej. Profesor Bronisław Rak uznawany jest za twórcę bydgoskiej szkoły hodowców trzody chlewnej, a troje Jego wychowanków legitymuje się tytułem naukowym profesora.

Do ostatnich dni był aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego. W latach 1980-2001 był członkiem jego Zarządu Głównego, w tym dwie kadencje wiceprezesem (1980-1983 i 1998-2001) oraz jedną kadencję sekretarzem (1986-1989). Profesor Bronisław Rak był inicjatorem i przez wiele lat organizatorem „Konkursu na najlepszą pracę magisterską z zakresu nauk zootechnicznych”.

Działalność prof. Raka w PTZ podsumował wieloletni Prezes Towarzystwa dr inż. Józef Luchowicz, w piśmie z okazji jubileuszu Jego pracy naukowej: „Bardzo sobie cenię lata bliskiej współpracy z Panem Profesorem w ramach działalności PTZ-owskiej, do której wniósł Pan swój wielki wkład i zaangażowanie, zwłaszcza w zorganizowanie i prowadzenie konkursu na najlepszą pracę magisterską w naukach zootechnicznych. Także wysoko sobie cenię pańskie walory jako pracownika naukowego, a także osobiste pełne taktu, rozsądku i życzliwości dla otoczenia”.

W 1997 roku Profesor Rak uhonorowany został „Odznaką honorową PTZ”, a w 2010 roku nadano Mu godność „Członka Honorowego PTZ”. Był wielokrotnie wyróżniany nagrodami i odznaczeniami państwowymi. Został odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Honorową Odznaką „Zasłużony dla rolnictwa”, Medalem 200-lecia Szkolnictwa Rolniczego w Czechach. Dwukrotnie otrzymał Nagrodę Ministra Edukacji Narodowej za działalność dydaktyczną i podręcznik akademicki. Dwukrotnie był także laureatem Nagrody Wojewody Bydgoskiego.

Profesor był człowiekiem życzliwym, uśmiechniętym i wesołym. Nigdy nie narzekał i nie lubił kiedy działo się tak wokół Niego. Nawet w ostatnich, ciężkich miesiącach swojego życia, my – najbliżsi współpracownicy Profesora – nie usłyszeliśmy żadnego słowa skargi.

Profesor Bronisław Rak na zawsze pozostanie we wdzięcznej pamięci swoich uczniów i wychowanków.

Wojciech Kapelański